
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2024

ΜΑΘΗΜΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΩΡΑ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ

11:59

φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ – ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ:

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A1.

1. Λανθασμένη

ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίοις

2. Σωστή

ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης

3. Λανθασμένη

Οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῶ... πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν ἐνέπλησε

4. Σωστή

οὐς τῶ λόγω μὴ συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος

5. Λανθασμένη

προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντα, ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον, συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλοφύλους δὲ τοὺς πονηροὺς

B1.

Ο Πλούταρχος στο έργο του *Περί Αλεξάνδρου τύχης και αρετής*, συνδέει στοιχεία της ουτοπικής στωικής πόλης με την κοσμοπολιτική αυτοκρατορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου και την πολιτική του, ο οποίος έχει χαρακτηριστικά φιλοσόφου. Αρχικά, αναφέρεται στον Ζήνωνα, ο οποίος στο έργο του με τίτλο *Πολιτεία*, προέβαλλε την ισότιμη συνύπαρξη όλων των ανθρώπων κάτω από έναν κοινό νόμο, σε μια κοινή κοσμική πόλη. Αυτό που οραματίστηκε ο Ζήνωνας, είχε εφαρμοστεί στην πράξη από τον Αλέξανδρο. Τον χαρακτηρίζει ως κοινό διοικητή και συμφιλιωτή όλων, σταλμένο από τον θεό («ἀλλὰ κοινὸς ἦκειν θεόθεν ἀρμοστής καὶ διαλλακτὴς τῶν ὄλων νομίζων») που εξανάγκαζε με τα όπλα όποιον δεν έπειθε με τα λόγια. Συνένωσε τα διαφορετικά πολιτισμικά στοιχεία σαν σε έναν μεγάλο κρατῆρα φιλίας και διέταξε τους πάντες να θεωρούν ως πατρίδα τους την οικουμένη.

Συγκεκριμένα, ο Αλέξανδρος έβλεπε τον εαυτό του ως φορέα της ενότητας όλου του κόσμου. Θεωρούσε τον εαυτό του ηγέτη σταλμένο από τον θεό («κοινὸς ἦκειν θεόθεν ἀρμοστής»). Η φράση *διαλλακτὴς τῶν ὄλων* σημαίνει ότι ήταν ικανός να συμφιλιώσει

όλους τους ανθρώπους. Όντας, λοιπόν, ανοιχτός στο διαφορετικό, πίστευε ότι θα μπορούσε να συγκεράσει τις ιδιαιτερότητες κάθε λαού και να είναι ο ίδιος ο κοινός κυβερνήτης των πάντων. Επιχείρησε, μάλιστα, να συνενώσει έμπρακτα διαφορετικά πολιτισμικά στοιχεία στο πρόσωπό του, υιοθετώντας και ο ίδιος περσικές συνήθειες.

Προκειμένου να πετύχει τη συνύπαρξη των ανθρώπων σε μία κοινή κοσμική πόλη χρησιμοποίησε το λόγο και την επιβολή μέσω των όπλων. Εδώ ο λόγος αναφέρεται ως μέθοδος πειθούς (λόγια, επιχειρήματα), ώστε να συμμεριστούν και άλλοι το όραμά του, σε αντιπαράθεση με την επιβολή μέσω των όπλων σε όσους δεν πείθονταν (λόγω ≠ όπλοις). Επομένως, όσους ο Αλέξανδρος δεν έπειθε με τον λόγο, τους εξανάγκαζε με τη βία («οὐς τῷ λόγῳ μὴ συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος»). Δεν ήταν, λοιπόν, για όλους οικειοθελής η συμμετοχή στην οικουμενική αυτοκρατορία που είχε χτίσει. Η χρήση βίας αφορά και κάποιες περιοχές της Ανατολής, αλλά και ορισμένους Μακεδόνες, που δεν ενέκριναν την υιοθέτηση περσικών συνηθειών από τον Μακεδόνα στρατηλάτη. Οπωσδήποτε χρησιμοποίησε και βία για να πραγματοποιήσει το όραμά του.

Η «ανάμειξη» του τρόπου ζωής, των ηθών, των γάμων και των εθίμων είναι η συνένωση των πολιτισμικών στοιχείων που προέρχονται «από παντού» (πανταχόθεν), από όλους τους λαούς και συνενώνονται σε ένα ενιαίο κράμα (εις ταυτό). Αυτό το αμάλγαμα ηθών και τρόπων ζωής παρομοιάζεται με το περιεχόμενο ενός «κρατήρα φιλίας και αγάπης» («καὶ εἰς ταὐτὸ συνενεγκῶν τὰ πανταχόθεν, ὥσπερ ἐν κρατήρι φιλοτησίῳ μίξας τοὺς βίους καὶ τὰ ἦθη καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς διαίτας»). Ο Πλούταρχος περιγράφει με εύληπτο τρόπο τον συμφιλιωτικό και ενωτικό χαρακτήρα της. Με ζωντάνια και παραστατικότητα, αποτυπώνει το κράμα πολιτισμών που δημιουργήθηκε και το κλίμα φιλίας που επικρατούσε, χάρη στο οποίο οι πολίτες συμβίωναν διαπνεόμενοι από αγάπη και ομόνοια, απαλλαγμένοι από τα μίσση που γεννά ο δογματισμός και η μη αποδοχή της διαφορετικότητας. Αξιοσημείωτο είναι, μάλιστα, ότι ο Πλούταρχος χρησιμοποιεί τη μετοχή *μίξας*, που έχει ενεργητική διάθεση και ως υποκείμενο ενεργεί ο Αλέξανδρος, για να επισημάνει ότι ήταν δικό του έργο η ανάμειξη των ποικίλων πολιτισμικών στοιχείων και σε αυτόν οφειλόταν το ότι οι πολίτες της αυτοκρατορίας του συνυπήρχαν αρμονικά. Άλλωστε, ο ίδιος ο Αλέξανδρος έδωσε έμπρακτα το παράδειγμα για την ανάμειξη των πολιτισμών, όχι μόνο υιοθετώντας περσικές συνήθειες, ιδιαίτερα στην ενδυμασία του, αλλά και με τους γάμους του με γυναίκες από την Περσία. Επιπλέον, δίνοντας αξιώματα στους Πέρσες, έκανε πράξη την ισότητα μεταξύ αυτών και των Μακεδόνων.

Βέβαια, αυτές του οι πράξεις είχαν και πολιτική σκοπιμότητα, αφού έγινε πιο εύκολα αποδεκτός ως βασιλιάς από τους κατοίκους της Ασίας. Η εμφατική προβολή της φιλίας και της αγάπης ως πυλώνων της αυτοκρατορίας του Αλεξάνδρου αποσκοπεί στην εξιδανίκευση της εικόνας του από τον Πλούταρχο.

Με τη φράση *πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας* δηλώνεται η κατάργηση της έννοιας της πατρίδας με την παραδοσιακή σημασία της πόλης-κράτους, καθώς όλοι όφειλαν να θεωρούν ως πατρίδα τους ολόκληρη τη γη, με κοινά σύνορα και κοινή ασφάλεια. Η αγάπη προς την πατρίδα συνεχίζει να θεωρείται βασικό καθήκον, ωστόσο ήδη οι Κυνικοί επαναπροσδιορίζουν τη σημασία του όρου. Καθώς το άτομο δεν προσδένεται ούτε περιορίζεται στην πόλη και τον τόπο του, ο όρος

διευρύνεται, για να συμπεριλάβει ολόκληρο τον κόσμο. Η αντίληψη ότι υπάρχει ουσιαστική και φυσική σύνδεση του καθενός με την ανθρωπότητα, η προτεραιότητα της ανθρώπινης ιδιότητας, είναι η βάση του στωικού κοσμοπολιτισμού. Η φράση παραπέμπει στην πολιτική της ομογενοποίησης των πολιτισμών, την οποία εφάρμοζε ο Αλέξανδρος, και στις νέες αξίες που αναδύονταν στην αυτοκρατορία του. Παρουσιάζεται εδώ σαν να έχει σχεδιάσει και να εφαρμόζει ένα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης. Πάντως, ο νέος ελληνιστικός κόσμος που προέκυψε από την εκστρατεία του Αλεξάνδρου ανέδειξε καινούργιες αξίες, που υπονόμεισαν τις αξίες των πόλεων - κρατών· και στο ηθικό-πολιτικό επίπεδο, η ηθική του δασκάλου του Αλεξάνδρου, του Αριστοτέλη, αντιστοιχούσε στη μικρή κλίμακα μιας πόλης και όχι στην αναδυόμενη οικουμένη.

Καταλήγοντας ο Μέγας Αλέξανδρος στην αυτοκρατορία του βασιζόμενος στο πλαίσιο της ισότιμης συνύπαρξης και φιλίας έκανε πράξη τις αρχές του κοσμοπολιτισμού που διέπουν τη στωική φιλοσοφία.

B2.

- B3.** α) ένταση
β) προαιρετική
γ) κράση
δ) πληθυσμού
ε) χρήσης

- B4.** 1γ
2α
3β
4α
5α

Γ1. Οι (Αθηναίοι) αρχηγοί στη Σάμο και κυρίως ο Θρασύβουλος, ο οποίος βέβαια είχε πάντα την ίδια γνώμη, αφού μετέβαλε /αποκατέστησε την πολιτική κατάσταση (ή τη δημοκρατία), ώστε/ για να επαναφέρει τον Αλκιβιάδη, [και] τέλος έπεισε τους περισσότερους από τους στρατιώτες συγκαλώντας συνέλευση, και αφού αποφάσισαν αυτοί με ψηφοφορία για τον Αλκιβιάδη επάνοδο από την εξορία και αμνηστία, αφού έπλευσε στον Τισσαφέρνη επανέφερε τον Αλκιβιάδη στη Σάμο, επειδή πίστευε ως μοναδική σωτηρία αν αποσπούσε για αυτούς (τους Αθηναίους) τον Τισσαφέρνη από τους Πελοποννησίους.

Γ2. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα από το έργο του Θουκυδίδη περιγράφεται η επιστροφή του εξόριστου Αλκιβιάδη στην Σάμο αφού του δόθηκε αμνηστία με την ελπίδα να φέρει τον Τισσαφέρνη με το μέρος των Αθηναίων, απομακρύνοντάς τον παράλληλα από τους Πελοποννησίους (ψηφισαμένων αυτών Αλκιβιάδη κάθοδον και ἄδειαν πλεύσας ὡς τὸν Τισσαφέρνην κατήγεν ἐς τὴν Σάμον τὸν Αλκιβιάδην, νομίζων μόνην σωτηρίαν εἰ Τισσαφέρνην αὐτοῖς μεταστήσειεν ἀπὸ Πελοποννησίων). Ο Αλκιβιάδης

στη συνέλευση διατύπωσε παράπονα για την εξορία στην οποία τον είχαν υποβάλει και για τις δυσκολίες που αντιμετώπισε. Παράλληλα, αντιλαμβανόμενος τις ελπίδες τους, μίλησε για την πολιτική κατάσταση υπερβάλλοντα για τη μεγάλη επιρροή που ήταν σε θέση να ασκήσει στον Τισσαφέρνη. Επιδίωξε με αυτόν τον τρόπο αρχικά να φοβίσει τους ολιγαρχικούς αντιπάλους του στην Αθήνα με σκοπό να διαλυθούν οι πολιτικοί σύλλογοι (*ἵνα οἱ τε οἴκοι τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῖντο αὐτὸν καὶ μᾶλλον αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖεν*). Παράλληλα, η ενέργεια αυτή θα ενίσχυε το κύρος του στους στρατιώτες που βρίσκονταν στη Σάμο αναπτρώνοντας το ηθικό τους (*οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τιμιώτερόν τε αὐτὸν ἄγοιεν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλέον θαρσοῖεν*). Ακόμη, ισχυριζόμενος ότι μπορεί να επηρεάσει τον Τισσαφέρνη αποσκοπούσε στην καλλιέργεια αμφιβολιών και την αποθάρρυνση των εχθρών (*οἱ τε πολέμιοι τῷ Τισσαφέρνῃ ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο καὶ [ἀπὸ] τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτειν*).

Γ3α. τοῖς πλήθεσι(ν)
ἰδιαιτέραν-ιδιωτέραν
πλεῖστα
ὑμᾶς αὐτὰς
ὑπαρχόντων
ἐλπίδι

Γ3β. πέπεικε
ἐψηφισμένων
πεπλευκῶς
καταγήχοι/κατῆχε

Γ4α.
τὰ πράγματα: Αντικείμενο του ρήματος μετέστησε
ἄδειαν: Αντικείμενο της μετοχής ψηφισαμένων
ὡς τὸν Τισσαφέρνην: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κατεύθυνση σε πρόσωπο στη μετοχή πλεύσας
ἐκκλησίας: υποκείμενο της (απόλυτης χρονικής) μετοχής γενομένης τῶν μελλόντων: επιθετική μετοχή ως γενική αντικειμενική στο ἐς ἐλπίδας
οἴκοι: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει στάση σε τόπο στην περίφραση ἔχοντες τὴν ὀλιγαρχίαν
τῷ Τισσαφέρνῃ: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός δοτική αντικειμενική στο πολέμιοι

Γ4β. πλεύσας: επιρρηματική χρονική μετοχή που δηλώνει το προτερόχρονο, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος.
Αναλύεται σε δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση: ἐπεὶ ἔπλευσε